

„Мултифакторен базиран на доказателствата подход с използване на поведенчески модели за разбирането и промотирането на забавления, здравословно хранене, игра и политика за предотвратяването на затлъстяване в ранна детска възраст: ТойБокс”

(Multifactorial evidence-based approach using behavioral models in understanding and promoting fun, healthy food, play, and policy for the prevention of obesity in childhood
(ToyBox)

Ръководител на Проекта за България: Проф. д-р Виолета М. Йотова, д.м.н., Главен изследовател (PI) от страна на МУВ

Продължителност на проекта: 1.03.2010 г. – 30.04.2014 г.

Уебсайт на проекта: <http://www.toybox-study.eu/>

Проектът *ToyBox* е научен проект по 7РП на ЕК, КВВЕ-2009-3, Специфична програма 1 «СЪТРУДНИЧЕСТВО» от категорията малък (среден) научно-изследователски проект, по тема „Поведенчески модели за предотвратяване на затлъстяването”, със специално внимание върху децата. Участват общо 15 признати в световните научни среди партньори от 10 страни в Европейския съюз, с получено одобрение през месец декември 2009 г. и сключен контракт номер 245200 с Европейската Комисия и старт на Проекта от 01.03.2010 г.

Проектът използва мултидисциплинарен анализ за откриване на най-важните поведенчески детерминанти, свързани със затлъстяването в ранна детска възраст. Той прилага новаторски поведенчески анализ с цел обяснение защо децата предпочитат или не дадени храни, и защо участват (или не) във физическа активност. ТойБокс оценява поведенчески модели за обучителни стратегии с цел откриване на най-успешни практики, водещи до промяна на детското поведение. На базата на това Консорциумът на Проекта изготвя и провежда нова **Интервенционална Програма** на европейско ниво с основна цел промяна в поведението на децата и предотвратяване на затлъстяването. Също така,

Проектът ще оцени значението на горната програма, резултатите и съотношението цена-ефективност. Така се очаква принос към ЕС Платформа върху Храненето, Физическата активност и Здраве (EU Platform on Diet, Physical Activity and Health), както и подкрепа във вземането на решения за Европейската обществено-здравна политика.

Проектът се координира от Университета Харокопийо в Атина (главен изследовател Янис Манйос) и по-голямата част от участниците са с богата публикационна активност и участие в предходни европейски проекти, отчетени като успешни (HELENA, ENERGY, NOPE и др.). Проверка за ефекта от Интервенцията е предвидена в 6 европейски страни, напълно различаващи както по своето социално-икономическо и научно развитие, така и по разпространението и тенденциите в детското затлъстяване, а най-вече - в наличните политики и внимание към проблема *детско затлъстяване* (Белгия, Германия, Испания, Гърция, Полша и България). Задължително условие за участие в Консорциума бе предварително наличие на публикувани данни с изследване на затлъстяване (вкл. абдоминално), вкл. деца от ранна възрастова група (Прил. 1), както и доказателства за предходна научна и публикационна активност и подкрепа от страна на научната институция. Проектът е оценен високо от ЕК и получи финансиране, първоначално за 42 мес., след което поради големия обем работа и след молба от страна на Координатора, бе получено удължение с 6 мес.

Основни ангажименти от страна на българския партньор:

- Изграждане на база данни и съответни публикации за известните досега данни относно формирането на навици за здравословно хранене във възрастта 4 до 6 години (детски градини).
- Проучване на културните особености във формиране на навиците за хранене и физическа активност. Проучване чрез въпросници и педометри на храненето и физическата активност. Изработване и валидизиране (test-retest и validation) на въпросници за оценка на хранителния внос и за навиците за хранене и движение.

- Формиране на фокус групи (за Варна – 4 по 20 родители и 3 по 8-10 учители), които ще бъдат използвани за оценка на състоянието в тази област и идеи за осъществяването на самия проект.
- Участие в изработване на наръчници за подготовка на учители и родители за пропагандатори на здравословните навици.
- Подготовка на изследователи за извършване на измерванията, педометрията и оценката на физическия и здравен статус на децата. Валидизация на използваните методи.
- Интервенция. В рамките на една година – обхващане на минимум 1100 деца, рандомизирани 2:1 съответно със и без интервенция.
- Интервенцията бе изработена в рамките на работни пакети 5 и 6 . Тя ще се състои в обучителни сесии минимум по 1 час седмично за всяко от поведенията по 4 седмици, промени в средата на детската градина, активно изпълнение на поведението и трансфер към родителите. Формата е на забавни адаптирани за възрастта игри и специален сет от инструменти за поведенческо формиране с участието на родителите и след осигуряване на информираното им съгласие, след етично разрешение от съответната Комисия по етика. Работа съвместно с образователната и здравната местна власт. Специално ще се търсят по-непривилегировани прослойки от населението, с по-малък достъп до друг вид поведенческо формиране. Общо проектът ще обхване **над 4800 деца от 6 страни** с различно културно и икономическо развитие с цел формиране на общовалидна европейска политика/законодателство.
- Обучение на учителите в приложение на Интервенцията на 2 етапа. Постоянен контакт с тях и подкрепа.
- Участие в изработването и прилагането на инструменти за оценка на интервенцията (ежемесечни дневници на учителите, въпросници и др.).
- Участие в оценката на икономическия ефект от Интервенцията и нейната приложимост (благоприятно съотношение цена-ефективност), с цел използването и при формиране на по-нататъшна европейска политика в тази област.
- Участие в изготвяне на резултатите и съответните публикации по темата на проекта, както и в информирането на локалните медии за неговия ход.

Проектът е изграден от 10 основни Работни пакета, като МУ-Варна (МУВ) не е ръководител на пакет, но участва в по-голямата част от тях. Теорията зад цялата структура на проекта е т.нар. PRECEDE-PROCEED фазовост (предхождам-постъпвам=подготовка-действие). Те са следните:

- РП1 – Координация и мениджмънт. *Ръководител на пакета* - Harokopio University.
- РП2 - Информация за свързаните със затлъстяването поведения (систематичен обзор) и вторичен анализ на данни от предходни проучвания в таргетираната възрастова група. *Ръководител на пакета* - VUMC, Amsterdam, The Netherlands. МУ-Варна изпълнители
- РП3 – Детерминанти на свързаните със затлъстяването поведения. *Ръководител на пакета* - University of Ghent, Ghent, Belgium. МУ-Варна – изпълнители.
- РП4 – Информация за най-добрите поведенчески модели и обучителни стратегии за борба с/у свързаните със затлъстяване поведения. *Ръководител на пакета* – University of Durham, UK. МУ-Варна – изпълнители.
- РП5 – Проучване на местното и национално законодателство, законови уредби и потенциални заинтересовани страни с отношение към училищната среда, които могат да подпомогнат Програмата. *Ръководител на пакета* - Netherlands Institute for Health Promotion and Disease Prevention, The Netherlands (NIGZ); UGhent, Ghent, Belgium; Karolinska Institute (KI), Stockholm, Sweden; МУ-Варна – изпълнители.
- РП6 – Развитие на училищно базирана интервенционна програма, включваща семейството, приложима на европейска основа. Картографиране на Интервенцията (Intervention Mapping). *Ръководител на пакета* - Netherlands Institute for Health Promotion and Disease Prevention, The Netherlands (NIGZ); UGhent, Ghent, Belgium; Karolinska Institute (KI), Stockholm, Sweden; МУ-Варна – изпълнители
- РП7 – Приложение и оценка на рандомизирано клъстърна интервенция. *Ръководител на пакета* – Harokopio University, Athens, Greece. МУВ – изпълнител.

- РП8 – Създаване и валидиране на Инструменти за оценка на Интервенцията по отношение на оценяваните поведения, както и такива за оценка на значението и резултатите от нея. *Ръководител на пакета* – University of Zaragoza (UniZar), Zaragoza, Spain. МУ- Варна – изпълнители.
- РП9 – Оценка на съотношението „ЦЕНА-ЕФЕКТИВНОСТ” на интервенционалната програма. *Ръководител на пакета* – Ghent University, Ghent, Belgium. МУ - Варна – изпълнители.
- РП10 – формулиране на базирани на резултатите препоръки за политики на здравна промоция и тяхното разпространение. *Ръководител на пакета* - Harokopio University.